

“Сэхнэ теле” театр түгэрэгенен эш программасы.

Аңлатма язуу

Бу түгэрэк укучыларның артистлык сэлэтен, сэнгатъле сөйлэм күнекмэлэрен, логик фикерлэлэрен үстерү максатыннан чыгып оештырыла.” Сэхнэ теле” драма түгэрэге, исеменнэн үк күренгәнчә, театр, сэнгатъ, жыр-бию яратучы укучылар өчен оештырыла. Бу түгэрэк шулай ук сэхнэ серлэренә төшенү, кулдан матур киёмнәр эзерләү һәм зэвыклы киенү, тамашачылар алдында үз-үзеңне тотарга өйрәнү бурычларын үз эченә ала.

Түгэрәктә сэләтле балалар белән күмәкләп, шулай ук индивидуаль эшләү дә урын алган. Чөнки мәктәбебездә сэнгатъ сөюче балалар бик күп, араларында матур жырлаучылар, биюгә оста кызлар-малайлар бар. Шундыйларны сайлап алып һәм теләк-хыялларын истә тотып эшләү уңышлы булыр дигән фикергә килдем.Әлеге программага нигезләп үткәрелгән түгэрэк эше укучыларга ярдәм итәр, матур сөйли,аралаша, үз фикерләрен эзлекле әйтергә өйрәтә. Укучыларның активлыгын, ижади эшчәнлеген, кызыксынучанлыгын үстерүгә күнекмэләр формалаштыруга төрле ижади биремнәр, күнегүләр бирелә, эзләнү методы кулланыла. Түгэрәктә йөрүче укучыларны балалар шагыйрьләре, әсәрләре белән тирәнрәк тыныштыру, аларның әсәрләрен күбрәк уку теләге уяту максатлары да күздә тотылды.

Укучылар шулай ук үткән темалар ярдәмендә ижади эш итеп шигырь, әдәби әсәр, мәсәл укырга өйрәнәп, сэхнәдә күрә белү, тыңлый һәм ишетә белү күнекмэлэрен үстерә ала.

“Күнелле сэхнә” драма түгэрэге берләшмәсе 7-14 яшьлек укучылар өчен оештырыла. Дәрәсләр атнага 1 сэгәт хисабыннан. (Барлыгы 35 сэгәт)

Максат:

Шәхес формалаштыруга юнәлтелгән технология аша укучыларда әдәбиятка-сэнгатъкә мэхәббәт тәрбияләп, ижади үсешләрен булдыру, һөнәри омтылышларын, сэләтләрен ачарга, матур сөйли, үз фикерләрен эзлекле әйтергә өйрәтү. Театр сэнгатенә мэхәббәт тәрбияләү.

Үстерелешле максат:

1. Сэнгатъле уку һәм сөйләм күнекмэлэрен үстерү.
2. Ижади сэләтләрен үстерү һәм тирәнәйтү.
3. Сэхнә осталыгын үстерү өстендә эшләү

Бурычлар:

- Укучыларны түгэрэк эшенә жәлеп итү, театр белән кызыксыну уяту.
 - Сэнгатъ әсәрләренә мэхәббәт уяту.
 - Укучыларның артистлык сэлэтен, ижади талантларын күрә, уңышларга дәрт уята алуға ирешү.
- Сэнгатъле сөйләм күнекмэлэрен үстерү.
- Аеруча балалар өчен язылган һәм классик әсәрләр сэхнәләштерү, ижат итү.
- Төрле бәйге-ярышларда, ата-аналар,балалар бакчаларында тәрбияләнүчеләр алдында чыгышлар ясау.
- Сүз сэнгатеннән алган белемнәрен тагы да тирәнәйтү, гомумиләштерү.

- Акыл үсеше белән сөйләм теленен үсешен үстерү, персонажлар сөйләмен сэнгательле итеп сөйләү өстендә эшләү, баланың сүз байлыгы арттыру, аваз культурасы, интонацияле сөйләү тәрбияләү; - хәрәкәт күнекмәләрен формалаштыру;

- сәхнәләштерү эшчәнлегенә тотрыклы кызыксынуны үстерү;

- мимика, ишарәләр, хәрәкәтләр, интонация тәэсирле чараларын кабатлау телгә тудыру;

- музыка һәм хореография сэнгатенигезләребеләнтанышу;

- укучыларда эстетик, әхлак һәм хезмәт тәрбиясен тормышкаашыру;

- балаларныңсәламәтлеген яхшырту;

- сэнгәткә кызыксынуһәммәхәббәттәрбияләү.

Тугәрәк дәресләре төрле формада уткәрелә. Күбрәк теоретик һәм практик юнәлештә эш башкарыла. Дәрес-әңгәмә, дәрес-очрашу, дәрес-экскурсияләр үткәрү дә күздә тотыла. Төп игътибар балаларның ижади сәләтен үстерүгә, аларны милли жанлы, милли рухлы итеп тәрбияләүгә, сэнгәтле һәм образлы сөйләм формалаштыруга, мөстәкыйль шәхес үстерүгә, эзерләүгә юнәлтелә.

Уку елы ахырында укучылар белергә тиеш:

1. Театр сэнгәте, анын төпузенчәлеге.
2. Татар театр сэнгәте, анын тәүге адымнары, формалашу чоры, үткән юлы.
3. Милли театрыбыз, анын беренче карлыгачлары (Язучы-драматурглары, артист-актерлары, режиссерлары).
4. Драма жанрлары.
5. Классик драма эсәрләре, классик драматурглар ижаты.
6. Актерлык бурычы, образга керү һәм тоемлап сөйләү.
7. Режиссер күрсәтмәләрен аңлый, үти белү.
8. Мәдәниятне аңлый белүче, ижади талантлы, әхлак сыйфатларына ия кеше булу.

Көтелгән нәтижәләр һәм аларны тикшерү төрләре.

1. Театр сэнгатен башка сэнгәт төрләреннәнаера.
2. Татар театры тарихы, уткән юлы беләнтаныш.
3. Сэнгәтле сөйли, образгакерә.
4. Актерлык талантына ия.
5. Ижади һәм мөстәкыйль эшли, үз киңәшләрен башкаларга да бирә ала.
6. Драма төрләрен аера, классик эсәрләрен аңлый.
7. Сәхнә тормышы белән таныш, башка милләт театрлары белән дә кызыксына.

“Күңеллесәхнә” түгәрәге программасының актуальлеге:

Кереп баручы стандартларының яңалыгы – белем һәм тәрбия алуда универсаль гамәлләрнең балаларны берләштерүдә, зурлар белән аралашуга өйрәтүдә, сөйләм телен үстерүдә, жәмгыятьтә үзен-үзен тота белеп, актив һәм сәләтле кеше булып үсүдә сәхнәләштерү эшчәнлегенә әһәмияте бик зур.

1. Балаларның милли культура, театр, артистлар дөньясы турында күп мәгълүмат белүе.
2. Сәхнәләштерү уеннарын үзләштерү ярдәмендә балаларның интонацияләре яхшыру, башка катнашучылар белән аралашу осталыклары арту, килешү, конфликтлы ситуацияләренә чишә белү мөмкинлекләре туу. Балаларның бәйләнешле сөйләм телләре үсү.

3. Сәхнә тормышында үзеңне иркен тоту күнекмәләренә төшенү
4. Үз туган ягыңның сәнгать кешеләре турында мәгълүмат алу.
5. Практика белән теорияне кушып, тулыландыра алу мөмкинлеге булу.
6. Гаилә белән мәктәп арасында жылы мөнәсәббәт тудыру.

Программа

I. Кереш. (1 сәг.)

Кереш дәрес. Укучыларны туплау, түгәрәкнең эш планы белән таныштыру. Инструктаж үткөрү.

II. Без – яшь артистлар. (7 сәг.)

Укучыларның сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. Сәхнә серләренә өйрәнү. Киенү-бизәнү осталыгы турында сөйләшү, кассетадан чыгышлар карау.

Татар халык ижаты белән танышу. Татар халык ижатының үзенчәлекләрен билгеләү. Индивидуаль рәвештә җырлар, биоләр өйрәнү. Киемнәр эзерләү.

III. Сәхнә уеннары. (6 сәг.)

Татар халкының сәхнә уеннары, такмак, такмаза, тел шомарткычлар турында мәгълүмат бирү. Сәхнә өчен куелган уеннарны өйрәнү, сәхнәдә кую.

Балаларны парлы, күмәк биоләргә өйрәтү (био элементларын кабатлау, көйгә басу, киемнәр эзерләү). Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау. “Туган тел көне”, Бөек татар язучылары һәм шагыйрьләренең туган көннәрен билгеләп үтү, кичәләр оештыру. Милли бәйрәмнәр” Нәүрүз”, ”Карга боткасы”.h.б уздыру

IV. Театр сәнгате, аның төп үзенчәлеге (Татар театры тарихы, аның беренче адымнары, үткән юлы Татар театрының бүгенгесе Драма жанры төрләре Әсәрне ижат итәргә эзерләү, актерлык серләрен өйрәнү. Әсәрне сәхнәгә кую (актерлык талантын тикшерү, ныгыту). Экскурсия, очрашулар. Театр бәйгеләренә эзерләнү

V. Сәламәт тәндә сәламәт акыл. (1 сәг.)

Кызыклы спорт уеннары өйрәтү, күңелле ярыш-эстафета оештыру. Ярыш өчен киемнәр, эмблема эзерләү. Спорт уеннары барышында тәнәфесләр вакытында катнашу өчен биочеләр эзерләү. (Кечкенә һәм өлкән группаларга бүлеп.)

VI. “Сәламәтлек театры” конкурсына театр. (7 сәг.)

“Сәламәтлек театры” конкурсында катнашу өчен сценарийлар эзерләү, яки сайлау. Балалар өчен язылган җырлар тыңлау (кассета, караокедан). Иң матур җырларны өйрәнү, сәхнәдә башкарырга (аерым, күмәк) эзерләнү. Җырга карата киемнәр сайлау.

Кызлар-малайлар белән парлы вальс өйрәнүне дәвам итү.

VII. “Без табигать баласы” Экологик тема. (7 сәг.)

Бүгенге көндә экологик проблема һәм аның әһәмияте. Табигатьне саклауга өлеш кертү: тирә-юньнең чисталыгын саклау, агачлар утырту, чишмәләргә чистарту, кошларга, җәнлекләргә карата мәрхәмәтле булырга кирәклеге төшендерү. Экологик темага кичә үткөрү. “Кошларны танысыңмы? дип исемләнгән музыкаль театр-тамаша өйрәнү, чыгыш ясау.

VIII. Йомгаклау. (2 сәг.)

Тематик планлаштыру

№	Эш төре	Гомуми сэг. саны	Теоретик сэг. саны	Практик сэг. саны	Число
I.	Кереш	1			
1.	Укучыларны туплау. Түгәрәкнең эш планы белән таныштыру. Инструктаж үткөрү.		1		
II.	Без – яшь аристар	7			
1.	Сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү.		1	1	
2.	Сәхнә серләренә өйрәнү. Видеооязмалар карау.		1		
3.	Киенү-бизәнү осталыгы. Декорациянең роле.		1		
4.	Әкиятләрдән өзекләр сәхнәләштерү. (Укучыларның ижади эшләре.)			2	
5.	Татар халык җырлары тыңлау һәм өйрәнү.			1	
6.	Татар халык бие өйрәнү			1	
7	Туган телгә багышланган чараларга әзерләнү һәм катнашу		3	3	
III.	Сәхнә уеннары	6			
1.	Такмак, такмаза, тел шомарткычлар.		1	1	
2.	“Чәчәкләр аланында” сәхнә уенының эчтәлегенә белән танышу. Рольләргә бүлеп уку.		1	1	
3.	Сценарийны кабатлау.			1	
4.	Сценарийны кабатлау. Хәрәкәтләрне, бию өлешләрен өйрәнү.			1	
5.	Сценарийны кабатлау. Музыкаль бизәлеш. Киёмнәр әзерләү			1	
6.	Парлы бию. “Кармакчы”. “Су			1	

	юлында”.				
7.	Күмәк заманча бию. Зонтиklar биюе.			1	
8.	Сәхнәдә чыгыш ясауга әзерлек.			1	
IV.	Яңа ел бәйрәменә театр-тамаша	4			
1.	Яңа ел бәйрәменә багышланган әкият-пьесаның әчтәлегә белән танышу. Рольләргә бүлөп уку.		1	1	
2	Сценарийны кабатлау. Хәрәкәтләр. Музыка			1	
3	Киёмнәр әзерләү.			1	
4.	Жырлы-биюле һәм такмак әйтешле уеннар.			1	
7.	Яңа ел бәйрәмендә чыгыш.			1	
V.	Спорт – сәламәтлек ул	1			
1.	Житезлеккә уеннар өйрөнү.			1	
2.	Ярыш-эстафетага әзерләнү. Эмблема. Киёмнәр.		1	1	
3.	Ярыш-эстафеталар уздыру.			1	
4.	Спорт һәм бию ярышлары оештыру			1	
VI.	“Сәламәтлек театры” конкурсына	7			
1.	“Сәламәтлек театры” конкурсына сценарийсайлау, театр-тамашаның әчтәлегә белән танышу. Рольләргә бүлөп уку.		1	1	
2.	Сәнгатьле уку буенча эш.			1	
3.	Театрны кабатлау. Хәрәкәтләр. Музыка.			2	
4.	Киёмнәр әзерләү.			1	
5.	Театр атналыгына әзерлек.			1	
6.	Театр атналыгы конкурсында				

	катнашу.				
VII.	Без табигать баласы	7			
1.	Бүгенге көн экологик проблемалар. Күзэтүләр буеча фикер алышу.		1	1	
2.	“Кошлар безнең дусларыбыз” музыкаль тамашаның эчтәлеге белән танышу. Рольлэргэ бүлеп уку.		1	1	
3.	Театрны кабатлау. Хэрэкэтлэр. Музыка.			1	
4.	“Туган ягым – яшел бишек”. Экологик темага кичэ.			1	
5.	Табигатькэ экскурсия. Чишмэлэрне чистарту.			1	
VIII	Йомгаклау	2			
1.	Эшлэгән эшлэргэ анализ, нәтижэ.		1		
2.	Күңелле ял.			1	

Кулланма әдәбият

1. “Әдәбият белеменә кереш”.
2. Татар халык әкиятлэре.
3. “Тәрбия” газетасы.
4. “Ачык дәрес” газетасы.
5. “Жырлыык әле” жыр китабы.
6. Х. Халиков “Зиһен ачкычлары”
7. “Мәктәп сәхнәсе” китабы.
8. Табышмаклар, тизәйткечлэр, тел шомарткычлар.
9. “Көмеш кыңгырау”, “Сабантуй” газеталары.
10. Гомәр Бәширов “Туган ягым – яшел бишек”.
11. Туфан Миңнуллин. Сайланма әсэрлэр. Хәтер- 2008 нче ел.
12. Татар драматургиясе (1960-1980 нче еллар). Сайланма әсэрлэр ТаРИХ-200.
13. Драматургиядә утлы еллар авазы (1941-1945) Бөек Жиңүнең 70 еллыгына карата чыгарылган әдәбият.

Укыту-тәрбия биру планы.

№	БУРЫЧЛАР	ТЕМА	СРОК
1.	Үз ижатың белән башкаларны таныштыру, кеше алдында үзеңне иркен, тиешле тоту алу. Сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. Театр сәнгате, аның төп үзенчәлеге белән танышу	Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау, белгәннең башкаларга өйрәтү. Очрашу, юбилей кичәләрендә катнашу. Театр дөнәясына даими күзәтү	
2.	Укучыларның үз-үзләренә бәя бирүләре.	Түгәрәк өстәл артында сөйләшүләр. Газета чыгару.	
3.	Табигатькә сакчыл караш, соклану хисләре тәрбияләү.	Табигатькә экскурсия, чишмәләренә чистарту, агачлар утырту.	
5.	Һөнәр сайлауга әзерлек.	Төрле һөнәр ияләре белән очрашу.	
6.	Бер-береңә хөрмәт, игътибар хисләре тәрбияләү.	Күңелле ял. Туган көннәрен билгеләп үтү.	
7.	Талантлы артистлар тормышын өйрәнү. Үз-үзеңне культуралы тотарга, зәвыклы киенергә өйрәнү.	Телевизордан концертлар, юбилей кичәләре карау, газета-журналларга даими күзәтү алып бару.	
8.	Ижади дөртне үстерү.	Газета чыгару. Балалар азетасы белән даими элементдә тору.	

Кулланма әдәбият.

1. “Әдәбият белеменә кереш”.
2. Татар халык әкиятләре.
3. “Тәрбия” газетасы.
4. “Ачык дәрес” газетасы.
5. “Жырлыйк әле” жыр китабы.
6. Х. Халиков “Зиһен ачыкчылары”.
7. “Мәктәп сәхнәсе” китабы.
8. Табышмаклар, тизәйткечләр, тел шомарткычлар.
9. “Көмеш кыңгырау”, “Сабантуй” газеталары.
10. Гомәр Бәширов “Туган ягым – яшел бишек”.
11. Туфан Миннуллин. Сайланма әсәрләр. Хәтер-2008 нче ел.
12. Татар драматургиясе (1960-1980 нче еллар).
13. Драматургиядә утлы еллар авазы (1941-1945) Бөек Жинүнәң 70 еллыгына карата чыгарылган әдәбият.